

Käre Mats!

Ursäkta dröjsmålet! Här är i alla fall några synpunkter på den osteologiska bearbetningen av benmaterialet.

Visby 1980-01-17

Selma. Lunde

BENFYNDEN FRÅN ALVA STRA PÅLBYGGNAD.

Arbetsprogram för förestående osteologisk bearbetning.

Materialiets omfattning och beskaffenhet:

Av den totala benmängden från Alvastra Pålbyggnad utgörs den helt övervägande delen av fyndmaterial tillvarataget från det under perioden 1909 - 1930 ca 1000 m² stora undersökta schaktet. Fyndinsamling skedde härvid i huvudsak för hand, medan sållning endast undantagsvis förekommit.

Detta äldre fyndmaterial har vid förberedande genomgång och sortering befunnits uppgå till en volym av ca 2 $\frac{1}{2}$ m³ med en sammanlagd vikt av ca 600 kg. Mängden tillkommande material från 1976 - 1979 års undersökningar, omfattande ca 50 m², torde ej nämnvärt överstiga $\frac{1}{2}$ m³ eller ca 100 kg. Till sin sammansättning avviker emellertid de nytillkomna benfynden betydligt från den äldre utgrävningens, främst till följd av en konsekvent genomförd vattensällning av kulturlagret, innebärande en närmast 100 %-ig insamling av bevarat material.

Benmaterialet från pålbyggnaden uppgår således totalt till ca 3 m³ med en sammanlagd vikt av ca 700 kg, vilket därmed innebär att Alvastrafynden utgör det ojämförligt största benmaterial från någon utgrävd stenålderslokal i Sverige.

Bearbetningens omfattning:

Som utgångspunkt för nedan skisserad arbetsplan rörande den förestående osteologiska bearbetningen har förutsatts att benfynden från Alvastra Pålbyggnad i likhet med allt övrigt fyndmaterial undersöks i sin helhet. Ett flertal skäl till stöd för ett dylikt förfarande skall här anföras.

Benmaterialets dominerande ställning kvantitativt i kulturlagrets totala fyndinnehåll antyder att med benresterna förknippade produkter och dessas hantering utgjort mycket väsentliga inslag i aktiviteterna vid pålbyggnaden.

Djurbensmaterialets kvalitativt enastående sammansättning har genom tidigare utförda delundersökningar länge varit känd. I synnerhet beträffande förekomsten av däggdjursrester uppvisar materialet en utomordentligt stor artrikedom, varvid, med undantag för några till fjäll- och tundra-

regionen knutna arter såsom järv, fjällräv och ren, praktiskt taget hela den nordiska vildfaunan finns representerad. Därutöver tillkommer de från Skandinaviska halvön numera utrotade arterna vildsvin, vildkatt samt möjligen även uroxe. Fågel- och fiskfaunan är bland benfynden hittills däremot ej påfallande företrädd, men kommer med all säkerhet att betydligt utökas i och med genomgången av det nyttillkomna vattensållade fyndmaterialet.

Benmaterialet synes således genom sitt breda artregister och betydande omfång genom en kvantitativ analys av hela materialet kunna återspegla väsentliga delar av såväl den i pålbyggnadens omnejd levande och till varierande biotoper anpassade faunan, som stenåldersmänniskornas aktiviteter och inriktning vid utnyttjandet av tillgängliga naturresurser.

Ett alternativt samplingsförfarande skulle emellertid i synnerhet beträffande de mindre frekventa arterna genom kvantitativt oregelbundet bortfall menligt kunna påverka relativ frekvens, ålders- och könsfördelning inom respektive arter samt inte minst den osteometriska utvärderingen (mankhöjdsberäkning mm). Sampling skulle slutligen för de erfarenhetsmässigt mycket oregelbundet spridda människoskelettresternas vidkommande innebära avsevärda förluster av betydelsefull information inte minst med avseende på tolkningen av pålbyggnadens funktioner.

Arbetets uppläggning:

I enlighet med det gängse förfarandet vid bearbetning av större benmaterial kommer undersökningen att ske i ett flertal olika etapper, varvid den inledande etappen, identifiering och registrering av däggdjursbenen (exklusive smådäggdjuren), är den mest tidskrävande. Övrigt material av fisk, amfibier, reptilier, fåglar samt smådäggdjuren utsorteras härvid för senare separat genomgång. Vid denna första etapp utsorteras fortlöpande och märkes även samtliga benenheter av däggdjur vilka med avseende på den kommande beräkningen av minsta antal individer (MIND) för resp. arter kan komma att få betydelse. Utsortering och märkning sker ävenledes av samtliga benfynd av betydelse för köns- och åldersfördelning, samt slutligen även mätbara ben enligt ett på förhand bestämt system. De identifierade ej utsorterade benresterna förpackas efter registrering artvis enligt sina ursprungliga fältbeteckningar i plastpåsar.

Vid de närmast påföljande etapperna genomförs ålders-, köns- och MIND-beräkningar med utgångspunkt från ovan nämnda utsorterade däggdjursbenen, varpå slutligen mätning av materialet sker.

Bearbetning av de i allmänhet relativt få benfynden från övriga djurklasser sker i ett sammanhängande avsnitt var för sig.

Under förutsättning att bestämningsarbetet kan bedrivas i sammanhängande följd och på heltid torde ovan redovisade arbetsmoment kunna genomföras inom loppet av 12 månader till en kostnad motsvarande lönegrad F 11 under 1 år. Sammanställning av undersökningsresultaten och utarbetande av manuskript kan ske nästföljande år.

Januari 1980

Arne Hallström

